

Aan de voorzitter en de leden van de Vaste Commissie voor
Economische Zaken en Klimaat van de Tweede Kamer
der Staten Generaal

Email: cie.ezk@tweedekamer.nl

Postadres
Postbus 9208
3506 GE UTRECHT

CC:

-Minister van Economische Zaken en Klimaat, dhr. drs. S.A Blok
-Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, mevr. D. Yeşilgöz-Zegerius

Bezoekadres
Hertogswetering 159
3543 AS UTRECHT

T 088 368 0 368
I fnv.nl

Datum
26 oktober 2021
Ons kenmerk
21-159 BvW/JK/CR/aw

Uw kenmerk

Telefoonnr.
06-33313026

Onderwerp
Reactie FNV op de Rijksbegroting EZK 2022

E-mail
caroline.rietbergen@fnv.nl
jan.kouwenberg@fnv.nl

Geachte Kamerleden,

Binnenkort behandelt u de Rijksbegroting van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat voor het jaar 2022. De transitie naar een duurzame - en klimaatneutrale economie maakt terecht een belangrijk deel uit van de agenda. De FNV ondersteunt de doelstelling van klimaatneutraliteit tegen 2050 en erkent dat er tegen 2030 meer ambitie nodig is om dit te bereiken. De transitie moet een eerlijke transitie zijn met goede werkgelegenheid waarmee iedereen een fatsoenlijke boterham kan verdienen. De FNV zet in op een ambitieus klimaatbeleid dat gekoppeld is aan een sociale agenda gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de arbeid en een eerlijke verdeling van lusten en lasten. De aandacht voor werknemers en de eerlijke verdeling van lusten en lasten vinden we onvoldoende terug in de EZK-begroting.

Snel en daadkrachtig economisch beleid

De FNV doet een dringend beroep op het kabinet om met gevoel van urgentie te handelen. Nu is het moment om te investeren in een gezonde economie, die robuuster en toekomstbestendiger is. De economie lijdt onder de structureel te krap bemeten capaciteit in de zorg. Bovendien zetten de jarenlange tekorten in het onderwijs de potentie van onze economie steeds verder onder druk. Maatschappelijke investeringen dulden geen uitstel meer. Demissionair of niet, er is nu een forse injectie van overheidsmiddelen nodig om de economie schokbestendiger te maken en verdere schade te beperken. De FNV heeft daarom samen met sociale partners in de SER een middellange termijn advies uitgebracht.. Wij roepen u op om snel en daadkrachtig met dit MLT-advies aan de slag te gaan.

Het Nationaal Groeifonds

Het Nationaal Groeifonds is gericht op groene investeringen, scholing en R&D ter versteviging van de economische structuur en het Nederlandse verdienvermogen. De FNV onderschrijft het belang van dit fonds, maar is ontevreden over het proces rond de investeringsbeslissingen. Zonder een helder toekomstgericht economisch plan is er een groot risico dat investeringen daar gedaan worden waar de mooiste investeringsplannen geschreven worden. Deze tijd vraagt om een overheid die de economie met een eigen meerjarige visie weer durft te sturen. Een overheid die de waarde van sterke essentiële (publieke) voorzieningen voor de economie en haar burgers begrijpt. De FNV zou graag zien dat werknemers geraadpleegd worden over de aanwending van de middelen. Werknemers hebben vaak het beste zicht op hoe investeringen en andere productieprocessen kunnen bijdragen aan een beter klimaat of een hogere productiviteit. De inspraak van werknemers ontbreekt nu volledig. Bij de tot nog toe genomen investeringsbeslissingen vanuit het Nationaal Groeifonds is er geen enkele aandacht voor de arbeidsvoorwaarden van de betrokken werknemers. Opvallend is ook dat er nog geen uitgaven ten behoeve van scholing gedaan zijn, terwijl dit wel een van de doelbestedingen van het fonds is. Het belang van scholing in de economie is van vitaal belang. De investeringsbesluiten onvoldoende inzichtelijk gemaakt worden met inspraak van en met het oog op werknemers.

Recovery & Resilience fonds (RRF)

De Europese commissie erkent dat de economische structuur van haar lidstaten versterking behoeft en daarvoor financiële middelen vrijgemaakt. Op basis van de landen-specifieke aanbevelingen uit het Europees semester, klimatologische - en digitaliseringseisen zijn vele miljarden vrijgemaakt voor de lidstaten om een investeringsplan in te dienen. Over dit plan dient overleg te zijn met sociale partners. Alle Europese landen hebben inmiddels hun investeringsplan ingediend, alleen Nederland nog niet. De FNV heeft een jaar geleden haar eigen RRF-investeringsplan met de minister van EZK gedeeld. Helaas heeft dat nog niet geleid tot enig overleg hierover. De tijd begint nu echt te dringen. Het is te laat om het overleg over het Nederlandse RRF plan over te laten aan een volgend kabinet, zoals de Rijksbegroting van het ministerie van EZK suggereert. De FNV vindt het zorgelijk dat in een land waar het overleg tussen kabinet en sociale partners altijd als een van de sterkste schouders onder de economische structuur wordt gezien, het ministerie van EZK nog niet in overleg is getreden met sociale partners over de invulling van het RRF plan.

De FNV heeft daarbij de volgende aanbevelingen:

- Durf te pleiten voor een tijdelijk grotere staatschuld in het belang van een krachtig herstel van de economie. Laat de economie de begroting sluiten, en sluit de begroting niet met bezuinigingen;
- Breidt de doelstellingen van het groeifonds uit met investeringen in essentiële sectoren. Goede zorgvoorzieningen en veiligheid dragen de economie, ze versterken elkaar;
- Investeer zo snel mogelijk in onderwijs om het herstel van de economie niet te schaden en een dreigende stagnatie van de groei door onvoldoende kennis op de arbeidsmarkt;
- Wijs uw kabinet op het belang van goed onderwijs voor arbeidsproductiviteitsgroei. Uitgaven aan onderwijs zijn nooit een kostenpost maar een investering;

- Ga met FNV in gesprek om zo snel mogelijk een Nederlands RRF investeringsplan in te kunnen dienen bij de Europese commissie.

Klimaattransities op de arbeidsmarkt: van werk naar werk of financiële compensatie

De transitie naar een duurzame economie betekent dat er banen verdwijnen in de fossiele industrie en dat er nieuwe banen zullen verschijnen. Voor een groot deel zullen banen binnen bedrijven veranderen. Daar waar banen verdwijnen zullen mensen tijdig omschoold moeten worden naar ander werk en/of financieel gecompenseerd moeten worden in het geval zij de transitie niet kunnen maken. Rond de sluiting van de Hemwegcentrale hebben we dit -na 6 jaar strijd- voor elkaar gekregen. De FNV wil dat dit bij de sluiting van de andere kolencentrales sneller geregeld kan worden. Met de sluiting van de kolencentrale Hemweg werd Vattenfall voor een groot bedrag gecompenseerd, terwijl we voor de toekomst van de werknemers een lange strijd moesten aangaan. De FNV vindt dat bedrijven niet gecompenseerd moeten worden zolang er geen sociaal plan met de bonden is afgesproken.

Niet alleen bij de sluiting van de kolencentrales, ook bij andere transitie zien we dat werknemers niet altijd meegenomen worden. Zo komen er mensen thuis te zitten, terwijl ze heel goed aan het werk zouden kunnen gaan in nieuwe werkgelegenheid als daar tijdig geacteerd wordt. De begroting EZK bevat een tijdelijke regeling voor omscholing naar tekortsectoren in ICT en Techniek. De FNV pleit voor de oprichting van een Fonds voor een Rechtvaardige Transitie opgericht dat structureel voorziet in het op tijd anticiperen op transitie en op het financieel compenseren van mensen die niet meer meekunnen in de transitie.

Subsidieregeling indirecte emissiekosten ETS

De FNV is het eens met het uitgangspunt 'de vervuiler betaalt' en dus ook met het beprijzen van CO₂-uitstoot. De EU ETS regeling voorziet hierin. Omdat veel derde landen CO₂-uitstoot niet beprijzen ontstaat oneerlijke concurrentie. Om te voorkomen dat bedrijven wegtrekken uit Europa bestaat er een systeem van het toedelen van gratis emissierechten. Daarnaast voorziet de subsidieregeling indirecte emissiekosten ETS in een tegemoetkoming die eigenlijk hetzelfde doel heeft, namelijk het voorkomen van oneerlijke concurrentie tussen bedrijven binnen en buiten de EU. Deze regeling zou aanvankelijk in 2020 stopgezet worden, maar de Europese Commissie heeft hem verlengd tot 2030. De Nederlandse overheid heeft met grote tegenzin de regeling nog twee keer verlengd. Hij kon in 2021 nog aangevraagd worden voor de uitstootkosten in 2020 en kan nu ook in 2022 nog aangevraagd worden voor de uitstootkosten in 2021. De FNV vindt dat de subsidieregeling indirecte emissiekosten ETS voortgezet moet worden totdat hij Europees afgeschaft is. Veel Nederlandse bedrijven hebben ook vestigingen in andere EU-landen, dus als de Nederlandse overheid de regeling eenzijdig loslaat ontstaat eveneens oneerlijke concurrentie maar dan binnen de EU. De werkgelegenheid gaat dan in Nederland verloren, terwijl er binnen de EU niet minder CO₂-uitstoot is.

De FNV ziet met belangstelling uit naar de uitwerking van de Verordening Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) die geleidelijk een einde moet maken aan het verstrekken van gratis emissierechten én die ervoor moet zorgen dat de CO₂-uitstoot in derde landen

ook beprijsd gaat worden. Uiteindelijk zou CBAM bovengenoemde subsidieregeling overbodig moeten maken.

(Energie)armoede zet het draagvlak onder druk

Energiearmoede is geen nieuw onderwerp maar verdient extra aandacht nu de energieprijzen zo explosief gestegen zijn. Hoofdprobleem is dat de lonen en uitkeringen in Nederland minder hard gestegen zijn dan de vaste lasten. Verder is het beleid van de overheid om huishoudens te helpen bij verduurzaming te veel gericht op de hogere inkomens, door subsidies te verlenen voor elektrisch rijden en zonnepanelen. Voor lagere en middeninkomens zijn deze regelingen niet bereikbaar, waardoor zij nu ook harder getroffen worden door de stijging van de energieprijzen. De lagere- en middeninkomens moeten via de energierekening wel flink meebetalen, maar zien dat de subsidie- en belastingvoordelen bij anderen terecht komen. Met andere woorden: de laagste inkomens betalen de hoogste lasten. Dit is geen eerlijke verdeling van lusten en lasten en zet het draagvlak voor de energietransitie flink onder druk.

De FNV vindt dat ondersteuning vanuit de overheid vooral bij de huishoudens terecht moet komen met een lager - en middeninkomen.

De FNV heeft samen met de Woonbond en Milieudefensie gewerkt aan een alternatief voorstel voor het voorstel van het kabinet dat alle huishoudens tegemoet komt in verband met de stijgende energieprijzen en dat 3,2 miljard euro kost. In het alternatief van FNV, Woonbond en Milieudefensie komt de ondersteuning meer terecht bij de lage en middeninkomens en worden tochtige huizen versneld geïsoleerd.

De FNV verzoekt u bovenstaande voorstellen bij uw inbreng te betrekken.

Met vriendelijke groet,

Bas van Weegberg
Dagelijks bestuur FNV

Petra Bolster
Dagelijks bestuur FNV